

פרוטוקול מס' 263

מישיבת ועדת הכנסת
מיום א', י"ד בכסלו תשל"ד - 9.12.73, בשעה 14.30

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

א. אנקוריון
ר. ארזי
מ. ביבי
מ. ברעם
י. נבון
י. נחושטן
צ. צימרמן

מוזמן:

ש. יעקבסון - סגן מזכיר הכנסת

מזכירת הוועדה: מ. ברפי

רשמה: נ. רינגלר

סדר-היום: א. הקדמת הדיון בחוק חגורות בטיחות ברכב (תיקון),
תשל"ד-1973;

ב. פניית יושב-ראש הכנסת בדבר סדר הדיון בכנס
סיוחד בפגרה

היו"ר א. אנקוריין:

אני פותח את הישיבה.

א. הקדמת הדיון בחוק חגורות בטיחות ברכב (תיקון), תשל"ד-1973

הצעת חוק חגורות בטיחות ברכב (תיקון), תשל"ד-1973, תובא לפני הכנסת לקריאה שניה ולקריאה שלישית ביום שני, ט"ו בכסלו תשל"ד - 10 בדצמבר 1973. ועדת הכלכלה הכינה את נוסח החוק עוד ביום ט"ו בכסלו תשל"ד - 4 בדצמבר 1973, אולם באיך ישיבות כנסת בפרק זמן זה נמנעה הנחתו המוקדמת על שולחן הכנסת. משום כך מתבקשת ועדת הכנסת להתיר את הקריאות הללו ביום הנחת הצעת החוק על שולחן הכנסת.

אני מביין שאיך התנגדות.

אומר

היו"ר א. אנקוריין:

ב. פניית יושב-ראש הכנסת בדבר סדר הדיון בכנס מיוחד בפגרה

רשומים לרשות הדיבור מהישיבה הקודמת,

חברי הכנסת: ארזי, רוזיאל-נאור ואנקוריין.

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:

כיוון שאחדים מביין היושבים עכשיו בישיבה לא היו בישיבה הקודמת רוצה אני לחזור ולהציג את העניין גם מטעם זה, וגם משום שהמציאות וההתרחשויות מעוררות יותר ויותר את הצורך בדיון ובהחלטה בנושא הזה. לפני דרישה שנתקבלה לקיים דיון בנושא: תביעה לחקירת היחס אל שבויי המלחמה שלנו במצרים ובסוריה. קיבלתי את הבקשה כך: על ניר אחד חתומים 26 חברי סיעת גח"ל, ובמקום ה-27 חתום חבר-הכנסת אבנרי; מכתב אחר מחברי הכנסת ש. תמיד ושוסטק; והמכתב השלישי מחברי-הכנסת הורביץ ושובל. עד כאן כפי שהיו רגילים בזמן האחרון, שמגישים את הבקשה הזאת בשלושה מכתבים, אבל החידוש הוא בזה שחבר-הכנסת אבנרי חתום במקום ה-27 של סיעת גח"ל.

מייד כאשר הגיעו אלי הבקשות - נודע על כך

בעתונות - הוגשה לפני בקשה חתומה על-ידי חבר-הכנסת קלמן כהנא בנושא: יחסן של סוריה ומצרים לשבויי לנו. נוסח שונה. גם לכך צריך לשים לב. חתומים: חברי הכנסת לורנץ, אבומוביץ ופרוש; כן הוגשה בקשה של חה"כ ש. כהן.

אני חייב לחזור לבסיס של כל העניין.

המדובר הוא בכינוס בפגרה. אינני רוצה להביע את יחסי לנושא הזה, שבחודשים האלה הוארכה הפגרה על-ידי חוק עד לבחירות. זהו רצונה של הכנסת ואני מקבל זאת כמות שהוא. המדובר הוא על כנס בפגרה. החוק אומר ש-30 חברי הכנסת דורשים מיו"ר הכנסת לכנס את הכנסת המיוחדת והוא מכנס אותה. התקנון קבע את תוכן ההתכנסות הזאת. בפירוש נאמר 30 חברי הכנסת, ולא סיעות, יכולים להציע הצעה לסדר-היום ויו"ר הכנסת והסגנים יראו אותה בהצעה דחופה. הם יכולים להציע שני נושאים. ההצעות לסדר-היום הן זכות ברורה של חברי-הכנסת ולא של הסיעות. אני מבקש שלא נשכח נקודה זאת.

מה יוצר המצב הזה כפי שתיארתי היום? -

פירושו שצריכים על אותה הצעה לסדר-היום לדבר כל הסיעות. אם חבר-הכנסת אבנרי חתום במקום ה-27 של מכתב סיעת גח"ל, האם בכך הוא קנה את רשות הדיבור? האם מתקבל על הדעת ש-30 חברי-הכנסת משחחמו על ניר וביקשו כנס מיוחד - בידם הסמכות גם לקבוע הצעה דחופה לסדר-היום וגם לחלק את רשות הדיבור כפי שימצאו לנכון?

י. נחושטין:

אחה מתכוון לעניין הקונקרטי, או לעניין הכללי?

לשניהם.

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:

י. נבו:

האם 26 חברי סיעת גח"ל ידעו שחבר-הכנסת אבנרי חתם במקום ה-27?

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:

אני מניח שידעו, כי זהו המכתב של סיעת גח"ל. אינני חושב שחבר-הכנסת אבנרי חתם על הבקשה במשרדי בלי ידיעת סיעת גח"ל.

ש. יעקבסון:

הבקשה הוגשה. כעבור דקותיים הגיע חבר-הכנסת אבנרי, ברשותו של חבר-הכנסת בגין,

לחתום על הבקשה.

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:

אני רוצה לומר, כאדם שהכנסת השילה עליו לשמור על קיום התקנון: אינני יכול להרשות

לעצמי להביט באדישות לגבי יצירת עובדות המרחיקות לכת מתחומי התקנון. היה לי ויכוח די ידידותי עם חבר-הכנסת בגין, אבל הוא ניסה לקבוע גם את מועד הכנס. הוזה אומר, את עצם ההתכנסות, מועד ההתכנסות, ומי ידבר בכנס המיוחד. אני לא הסכמתי איתו, והודעתי לו שקביעות אלו הן בסמכותו של יו"ר הכנסת. היתה בינינו גם התכתבות. חבר-הכנסת בגין פנה אלי ביום חמישי וביקש שאכנס את הכנסת למחרת בשעה 10.00 בבקר, אחר-כך ביקש שאכנס את הכנסת ביום שני ופורסם שאני עובר על החוק כיוון שלא כינסתי את הכנסת ביום שישי, או ביום שני. אני מדבר על יצירת עובדות שהכנסת צריכה לקבל מרצונה, ולא על דרך המקריות המפתחת הליכים ונוהגים המרחיקים לכת.

מחר תדון הכנסת בנושא השבועיים ועלי לדעת כיצד לנהוג. האם לתת לכולם לנמק, או רק לשלושה חברים. האם לנהוג על-פי הנוהג הקיים בשנה-שנתיים האחרונות, או לחזור ולהיצמד לתקנון האומר: הגישו 30 חברי-הכנסת בקשה - אחד מהם ינמק.

אינני רוצה להיכנס לסוגיה אחרת, אבל דאוי שאומר דברי. הנושא צריך להיות נדון בוועדת החוץ-והבטחון. די בנושא אחד. לו אפשר היה שינאמו כולם - היה רצוי שעל הנושא הזה יתקיים דיון מפורט בוועדת החוץ-והבטחון. דברים אלה אמרתי כהבעת משאלה בלבד.

לגבי הנוהל של הישיבה מחר עלי לדעת בבירור מהי החלטתה של ועדת הכנסת כדי שנהג לפיכך.

י. נבון: מה היה בפעם האחרונה כאשר היה דיון בכנסת?

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:

בפעם הקודמת שהתקיים דיון פנה וביקש רשות הדיבור חבר-הכנסת אברמוב. לא פנו נציגי ע"מ ולא נציגי המרכז החפשי. היה אינצידנט בכנסת - חבר-הכנסת שמדאל תמיר פנה במחאה מדוע לא קיבל רשות הדיבור. נתנו לו רשות הדיבור כיוון שבפעמים קודמות נאמו שלושה חברים. הודעתי לחבר-הכנסת תמיר שזה לא עניין של סיעות, אלא של חברי-הכנסת, ושצריך לדון בנושא הזה בוועדת הכנסת. פניתי להועדת הכנסת והיא התחילה לדון בנושא בשבוע שעבר. הדיון בנושא היום הוא אקטואלי מפאת הנושא שיידון מחר בכנסת. ככל שנהג מחר ניצור תקדימים שאינם מאושרים ויכולים לעורר תרעומת וביקורת.

אני מבקש מוועדת הכנסת להחליט שכאשר 30 חברי הכנסת מבקשים לכנס את הכנסת ינאם אחד מהם בלבד, או לקבוע סדר חדש שיענה לכל הצרכים ולכל הפניות.

ר. ארזי:

הזכות לכנס את הכנסת בפגרה מעוגנת בסעיף 33 של חוק יסודות הכנסת האומר: "מלבד כנסים אלה יכנס יושב-ראש הכנסת את הכנסת על-פי דרישתם של שלושים חברי הכנסת או על פי דרישת הממשלה."; סעיף 36 של התקנון נשען על סעיף 33 של חוק יסודות הכנסת הקובע יותר מסעיף 36 שבתקנון. בסעיף 36 של התקנון נאמר שלשלושים חברי הכנסת הדורשים לכנס כנס מיוחד של הכנסת רשאים לפרט נושא אחד או שני נושאים. כאן יש איזה פירוש לגבי נושא אחד או שני נושאים. בעניין זה היתה פעם איזו פלוגתה, כי יש החלטה בענייני נוהל בתקנון הכחול בעמ' 43, בה נאמר: "משמתכנסת ישיבה מיוחדת של הכנסת בזמן הפגרה, על-פי דרישת שלושים חברי הכנסת, אי אפשר לדון בנושא או בנושאים שהעלאהם אינה נתמכת על-ידי שלושים חברי הכנסת לפחות." ההחלטה היא מה-27.10.64. למעשה, העניין שהיה שנים במחלוקת היה אם יהיה נושא אחד או שני נושאים, אבל החובה לכנס את הכנסת נובעת מסעיף 33 של חוק יסודות הכנסת.

ר. ארזי:

יש שאלה אחת מהותית: מדוע קבעו "30" חברי הכנסת ולא "35" וכו'? אני חושב שמספר זה שנקבע איננו מקרי, כי בדרך-כלל בדברים שהם יוצאים מן הכלל - הרי כנס כזה הוא יוצא מן הכלל - נהוג שיהיה איזה שהוא רוב קווליפיקציוני. הרוב הזה הוא 25% או 40%. 30 חברי הכנסת מהווים 25% של חברי הכנסת. כאן היתה כוונה להגביל למספר מסויים המתיישב עם הגיון מסויים, מספר שהוא חלק רביעי של מספר חברי הכנסת. אם היו מגדילים את המספר הזה - היה נוצר מצב שהאופוזיציה לא היתה יכולה לכנס את הכנסת; אילו היו ממעיטים במספר - היה יוצא שסיעות קטנות יותר היו יכולות לכנס את הכנסת וההחלטה הקיימת בחוק יסוד: הכנסת היתה הופכת פלסטר.

דיון מקביל לדיון שאנחנו מקיימים היום לפי הצעת יו"ר הכנסת התקיים בוועדת הכנסת כאשר דנו בעניין הצעות לסדר-היום כהצעות רגילות בכנס רגיל של הכנסת. אז היתה מגמה שכל הקודם זוכה ומי שמציע הצעה זהה מצטרף להצעה הראשונה. הטיעון היה שיכולות סיעות שונות להעלות אותו נושא מתוך מוטיבציות שונות. יכולה סיעה אחת להעלות נושא מתוך גישה חיובית לנושא, ואחרת - מתוך גישה שלילית לנושא. כאשר התלבטנו בבעיה הזאת הגענו בסופו של דבר להחלטה שתאפשר ליותר מסיעה אחת להעלות אותו נושא, אם כי המגמה היתה שאחד ינמק. אם אנחנו רוצים לקשור את הדיון הזה בשאלה הקונקרטית, הרי הדבר הדומיננטי בשיקול הוא המוטיבציה של 30 חברי-הכנסת. אם 30 חברי הכנסת מעלים נושא לדיון אין לי ספק שהם חתמו על הבקשה מתוך מוטיבציה אחת.

י. גבון:

אין אף נייר אחד עם 30 חתימות, אלא בקשה אחת עם 27 חתימות, שניה עם 3 חתימות,

והאחרונה עם 2 חתימות.

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:

בכל החקופה שאני מכהן בתפקידי הנוהג הוא שמגיעים אלי 3 מכתבים עם 30 חתימות.

ר. ארזי:

אם המצב הוא כפי שחבר-הכנסת גבון הפנה תשומת ליבי - לדעתי, אם היינו מאוד מחמירים יכולנו לומר שאין 30 חתימות. אני סבור שהמגמה של המחוקק היתה שחברי-הכנסת שרוצים לכנס כנס מיוחד שתאגדו על-מנת להעלות נושא אחד מסויים מתוך מוטיבציה אחת, ולא רשימה אחת עם 27 חתימות, אחרת עם 3 חתימות והאחרונה עם 2 חתימות. אם אין 30 חתימות במכתב אחד - אין דרישה לכנס כנס מיוחד של הכנסת. לאחר הכל אנחנו צריכים לנסות ולהבין את המגמות שישנן גם בחוק וגם בתקנות. ההגיון שבדבר שאומרים: 30 חברי הכנסת דורשים לכנס את הכנסת, זאת אומרת יחד 30. אם 30 לא דורשים יחד אז אין 30, כי החברים הדורשים לכנס את הכנסת צריכים לכנסה מתוך מוטיבציה אחת, אחרת יהיו כמה נדשאים.

מתוך השיקול הזה אני סבור שלאמיתו של דבר כאשר יש 30 חתימות - אחד מתוך ה-30 צריך להעלות את הנושא בכנסת. אבל בינתיים נוצר תקדים לגבי 3 סיעות המהוות גוש - אם כי בכנסת לא קיבל גוש זה גושפנקה - ולא הייתי מציע 3 שבועות לפני תום כהונת הכנסת לשנות את הנוהג. אבל אם, באה הצעה להרחיב את התקדים הזה אני חושב שוועדת הכנסת צריכה לקבל בין השאר החלטה, שוועדת הכנסת שתיבחר בכנסת הבאה תדון בעניין שלוש הסיעות המהוות 30 חברי הכנסת. אם אנחנו באים להרחיב - אני חושב שאנחנו עושים פלסטר את המגמה של המחוקק שקבע 30 חברי הכנסת ולא פחות מ-30 בעלי מגמה אחת, שאחד מהם צריך להביא את ההצעה; אחרת נוצר מצב גרוטסקי, כי הכנס המיוחד הופך לכנס רגיל. כפי שאמר היו"ר, כאן יש רגולטור, שכל מפלגה שוקלת אם כדאי להעלות כל נושא או לא.

אני בדעה שצריך לדבר חבר אחד מתוך 30

חברי הכנסת שהעלו את הדרישה לכנס כנס מיוחד של הכנסת.

אני בהחלט נגד הרחבת התקדים שנוצר. אם

אין אין רשימה אחת של 30 חתימות - עומדת בכלל השאלה אם יש או אין לכנס את הכנסת, אבל לא אעמיד זאת להצבעה, כי אנחנו נמצאים בסוף כהונתה של הכנסת הזאת. כל הבעיה צריכה לבוא לדיון בוועדת הכנסת של הכנסת הבאה.

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:

לתוספת בהירות: קראתי הבקר באחד העתונים שהליכוד דורש חתימות לכנס כנס מיוחד של קיבלתי מכתב מחבר-הכנסת אבנרי המבקש לצרף את שמו לרשימת החתימות של הליכוד בנושא הנ"ל. הוא רוצה להבטיח לעצמו את זכות הדיבור.

היו"ר א. אנקוריון:

האמת היא שיו"ר הכנסת כתב לנו עוד לפני שנה מכתב בו פירט שורה שלמה של הצעות המתייחסות לכנס המיוחד. לא טיפלנו בנושא זה, כי במשך השנה לא חסרו לנו נושאים לדיון ונדמה היה לי שלא יתעוררו חילוקי דעות חריפים בנושא זה אילו הפגרה הייתה מסתיימת תוך שלושה חודשים. אבל כאשר הדברים מגיעים לאבסורד ורוצים להביא לידי אבסורד דברים שכתובים בתקנון - איננו יכולים שלא לדון בנושא. עצמנו עין כאשר דיברו 3 חברי סיעות הליכוד. עולה עכשיו על העגלה הזאת חבר-הכנסת אבנרי. אם הסכימה הכנסת שינאמו 3 חברים, מדוע לא 4? עתה דורשים 7 חברים לנאום. נניח שכדי להגיש 30 חתימות צריכים 7-8 סיעות, אז ינאמו 7-8 נואמים.

מדוע אומר אני שלפי דעתי זה בניגוד גמור לתקנון ולא יכולים להיות לעניין זה שני פירושים? - ציטטו סעיף 33 של חוק יסוד: הכנסת ולשונו ברור: שמלבד כנסים אלה יכנס יו"ר הכנסת את הכנסת על-פי דרישתם של 30 חברי הכנסת... מדובר כאן ב-30 חברי הכנסת וכלל לא מזכירים סיעות; בסעיף 36(א) של תקנון הכנסת כתוב: "שלושים חברי הכנסת הדורשים לכנס כנס מיוחד של הכנסת רשאים לפרט בדרישתם נושא אחד או שני נושאים לסדר יומו של הכנס המיוחד". כל הזמן מדובר בגוש של 30 חברי הכנסת ובמציאות כולל מספר זה כמה סיעות. יש רק סיעה אחת בכנסת שיש לה למעלה מ-30 חברים.

בסעיף 71' של תקנון הכנסת המדובר על

הצעות לסדר-היום נאמר: הוגשה הצעה על-ידי מספר חברי הכנסת יחד - ינמק את ההצעה אחד מהם. זאת לשון ברורה בתכלית הבהירות. אם תקנה זו טובה ל-7 או 10 חברי-הכנסת - היא טובה גם עבור 30 חברי הכנסת.

אינני יודע כיצד הגענו למצב בו אנו מצויים

עתה. אני חושב שזהו שיבוש ועיוות, ולא יכול להיות תקדים. תקדים נוצר כאשר משהו לא ברור בתקנון, אבל כאשר התקנון ברור - איזה תקדים יכול להיות בעניין זה? יכול היה להיווצר תקדים אילו ועדת הכנסת הייתה מחליטה לפי סעיף 122 לעשות חריג בעניין זה.

לא נעשה ערול לאף אחד אם נחליט שרק חבר

אחד ידבר מתוך ה-30. אמנם אין עתה בכנסת סיעת הליכוד, אבל אנחנו יודעים שבבחירות הקרבות 3 הסיעות בפוטנציה תהיינה למעשה סיעה אחת. אם 3 הסיעות הללו יחד מהוות 30 חברים, מדוע מגיע לנציגי שלוש הסיעות זכות הדיבור, ולא לנציג אחד? סיעת המערך מונה 57 חברים ולא נותנים לחבריה רשות הדיבור. טוענים כנגדנו: דברו גם אתם. אם יתקיים דיון נאמר גם אנחנו, אבל זוהי הצעה לסדר-היום.

איננו פוגעים באינטרס הלוני של משהו.

הזכות לפי התקנון נשמרת. אם נלך בדרך אחרת אינני יודע כיצד נוכל לשאת פנינו לחברים מיתר הסיעות המבקשים רשות הדיבור. תהיה זו איפה ואיפה.

אם עומדת לפני הברירה לנהוג על-פי התקנון -

אנהג על-פי התקנון. אילו לא היה העניין מתעורר היינו עוצמים את העיניים עוד מספר שבועות עד לבחירות, אבל כאשר הנושא מובא להחלטת ועדת הכנסת איננו יכולים לעצום עינינו.

לשאלת המכתב האחד או שלושת המכתבים הנדושים

יחד 30 חתימות - לא כתוב שצריך להיות מכתב אחד. אני מבית הלל. במכתבים האחרים צריכים בפירוש לומר: אנחנו מצרפים חתימותינו.

במכתבים האחרים לא נכתב כך.

מ. ביבי:

אז יו"ר הכנסת לא צריך לאשר כינוס הכנס.

מ. ברעם:

30 חברי הכנסת המורשים לכנס כנס יכולים

י. נחושתן:

כל אחד בנפרד לפנות במכתב ליו"ר הכנסת ולכנס את הכנסת. אם יש בידי יו"ר הכנסת 30 חתימות - עליו לכנס את הכנסת.

י. נחושטין:

(א) כינוס הכנסת; (ב) הנושא; (ג) צורת הדיון בנושא. אני יכול לפנות אפילו בטלפון ולבקש כינוס הכנסת. אין צורך בחתימות, העיקר שתהיינה 30 פניות.

ש. יעקבסון:

אם משווים זאת להצעות לסדר-היום - שם כתוב: במברק או במכתב.

י. נחושטין:

יש הבדל. לא כתוב שצריכים 30 חתימות, אלא תמיכה של 30 חברים.

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:

אתה צודק שלא כתוב. האם גם הממשלה תוכל לדרוש בטלפון לכנס את הכנסת?

צ. צימרמן:

יו"ר הכנסת יכול לבקשה לפנות בכתב.

י. נחושטין:

אין ליו"ר הכנסת שום זכות לדרוש זאת והוא חייב לכנס את הכנסת.

יש אבחנה בין הפרוצדורה לכנס את הישיבה על-פי דרישת 30 חברי הכנסת, וזה מעוגן בתקנון; לבין דרישת הממשלה. על דרישת הממשלה לא נאמר שום דבר. הממשלה יכולה גם לדרוש וגם להעלות נושאים הישור בתקנון את צורת הדיון בכנסת להצעה דחופה לסדר-היום. כאשר אנחנו נכנסים לתחום של הצעה דחופה לסדר-היום אנחנו יודעים איך לדון בה. יש הרבה חורים בעניין זה, כי ישנה הצעת חוק פרטית שאין לה שום אחיזה בחוק. הצעת חוק פרטית לא יכולה לידון בהצעה דחופה לסדר-היום; ואשר לכינוס הכנסת - ההצעה תהיה על-פי דרישת 30 חברי הכנסת, כי לא יכולים בצורה אחרת. יו"ר הכנסת לא יכול לכנס את הכנס לבדו, גם לא על-פי דרישת אחת הוועדות.

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:

בעניין הצעת חוק צוטה אני לקבל את הפירוש של חבר-הכנסת נחושטין, אבל לגבי ישיבות נמשכות - נניח שהכנסת תצטרך לקיים 5 ישיבות על הצעת לסדר-היום, אבל זהו אותו כנס ולא בכל ישיבה צריכים 30 חתימות.

י. נחושטין:

אפשר לחשוב כך, אבל לולא החוק האחרון בו כתוב: מכאן ואילך תתכנס הכנסת על-פי סעיף 33 - גם אם ממשיכים אותו כנס במשך 10 ישיבות הנושא הוא תמיד הצעה דחופה ולא דבר אחד. אתה לא יכול לדון בהצעת חוק פרטית בין אם זו קריאה טרומית או אחרת.

נוצר חסא קדמון, גם לפני שנוצר הליכוד, כאשר נדרש יו"ר הכנסת לכנס את הכנסת לדון בנושא מסויים - גם אז ניתנה רשות הצימוק לשלוש סיעות.

מה שעומד עתה לדיון הוא מה דין בקשתם של חברי-הכנסת: אבנרי, לורנץ ושלום כהן. האם המעשה שהם עשו נקרא לעלות על העגלה? הבעיה אם יו"ר הכנסת היה רשאי או חייב לזמן את הכנס מחר איננה עומדת על הפרק, כי יו"ר הכנסת כבר כינס את הכנס המיוחד. ועדת הכנסת יכולה להחליט אם הוא נהג כשורה. השאלה היא: למי תינתן רשות הדיבור באותו הנושא. נכון, לפי התקנון, אם זו הצעה דחופה לסדר היום צריך לנמק אותה חבר אחד; אבל מה לעשות אם נהגו אחרת? בפעם האחרונה נימקו את ההצעה גם חברי-הכנסת שמואל תמיר ושובל.

לפי דעתי לא צריך לכפות שותפות בדיון בנושא מסויים שהתארגנו סביבו 30 חברי-הכנסת. משהתארגנו - צריך לדבר רק חבר אחד. מה דינם של העולים על העגלה? - אם ניתן להם רשות הדיבור נצטרך את התקנון ויהיה זה אבסורד. אינני יודע לפי מה נקבע הנוהג הזה.

אני מציע שכאשר מתארגנים 30 חברי הכנסת להעלות נושא מסויים לדיבור בכנסת - ידבר רק אחד מהם. עכשיו ישנו כיסוי פורמלי לטענה שצריך לתת רשות ההנמקה לשלוש הסיעות בנפרד, אפשר לעשות זאת; מי שרוצה לקפוץ על העגלה - אני חושב שלא צריך לתת לו רשות הדיבור.

מ. ברעם:

אני מיעץ שלא נסבך את עצמנו ולא נתחיל לעסוק עכשיו בפירושים. אנחנו חייים בכנסת למעלה מ-25 שנים וקיים הנוהג ש-30 חברי הכנסת רשאים לכנס כנס מיוחד של

מ. ברעם:

הכנסת. המחוקק רצה להכביד על האפשרות לכנס כנס מיוחד של הכנסת, כי אז פרט למפא"י לא יכלה אף סיעה לכנס את הכנסת וידעו שמפא"י בשלטון. איש לא העלה על הדעת שאפשר לכנס את הכנסת באמצעות שיחת טלפון. גם הנושא צריך להיות נושא מסויים אחד, ולא שחבר אחד ידבר על שחרור רמי ליבנה מבית הסוהר, וחבר אחר ידבר על שחרור שבויי וייטנאם. הכוונה היתה ש-30 חברי הכנסת יתרכזו סביב נושא מסויים אחד ויבקשו כיגוס כנס מיוחד.

אמרו, אם 30 חברים מתלכדים המכסימום יהיה העלאת שני נושאים. הכוונה היתה לשני פותחים. כלל לא מוזכר כאן עניין של סיעה. מי קובע שנציג גח"ל יקבל רשות הדיבור? חבר-הכנסת אבנרי יכול לטעון שהוא חתום גם כן והוא קודם, הוא יכול להגיד שגח"ל תצטרף ליוזמה שלו.

אני אחד החברים שאמרתי ליו"ר שלא כדאי חודש לפני הבחירות להתעסק בנושא זה. בשבוע שעבר קמה שערוריה בנושא זה. עומדות לפנינו אחת משתי הברירות: או שאנחנו רואים את דרישת 30 חברי הכנסת כמחייבת, רק לכנס את הכנס וכל מי שירצה ינאם; או שיהיה רק פותח אחד, או שניים. אינני יכול לבוא ולהגיד מדוע חבר-הכנסת בגין הסכים להצטרפותו של חבר-הכנסת אבנרי - זו בעיה שלו. אני בטוח שחבר-הכנסת אבנרי ידבר אחרת מנציג סיעת גח"ל.

אני מציע לקכם כהודאת שעה, שמכאן ואילך מושב מיוחד המתכנס על-ידי דרישת 30 חברי-הכנסת, אם הנושא הוא אחד - ינמק חבר-הכנסת אחד; אם שני נושאים - שני מנמקים ולא יותר.

י. גבון:

יש פנים לכאן ולכאן. הסוגיה לא כל כך פשוטה. לכאורה סביר שאם 30 חברי הכנסת מבקשים כנס מיוחד של הכנסת פירושו שיש להם עניין משותף ועמדה אחידה לגבי אותו נושא. השאלה היא: האם כך צריך להיות. למשל, פורצת שביחה בנמלים. מגיד מוגשת הצעה דחופה לסדר-היום. ישנן 3-4 סיעות המבקשות להעלות נושא זה לסדר-היום ויש דעות נפרדות ואולי מנוגדות. יוצא, שאם הרוב של 30 חברי הכנסת האלה לא ירצה הוא לא יאפשר לגישה אחרת לבוא לידי ביטוי.

אני חושב שכאשר 30 חברי הכנסת מתמנים כגנוס הכנסת זה כאילו יש הצעה דחופה לסדר-היום.

אני רוצה להבדיל בין ההחלטה הסופית בעניין זה לבין החלטה לגבי הכנס מחר. היות ואין לי דעה ברורה כרגע - העניין הזה לא כל כך פשוט - אני חושב שאנחנו יכולים לקפח סיעות. נניח שסיעת גח"ל היתה מונה 20 חברים, סיעה נוספת - 4 חברים, סיעה אחרת - 3 חברים ועוד סיעה בת 3 חברים עם עמדה אחרת שסיעת גח"ל לא היתה רוצה לצרף אותה. אני מציה לא לפסוק עכשיו לגבי כל הסוגיה מעיקרה. אנחנו נמצאים בסוף פגרה, כאשר יכולים עוד להחקיים 2-3 כנסים נוספים. אם מנובמבר 1972 עד עכשיו לא טיפלנו בנושא זה אי-אפשר לקבוע עתה החלטה באופן חסוף. כדאי לדחות את ההחלטה מעיקרה לכנסת הבאה. מי שיסאר בוועדת הכנסת של הכנסת השמינית יעבירו איתם נסיון זה.

אשר למחר - מטעם הליכוד צריך לדבר רק חבר אחד, הלא הם הולכים ברשימה אחת וזהו אותו נאום. נושא השבויים בסדרה ובמצרים מאוד מאוד מטריד אותי. הייתי פונה לגח"ל ומבקש מהם שרק חבר אחד ידבר.

מ. ברעם:

או שנקבל החלטה שרק חבר אחד ידבר. הממשלה מבקשת לדחות את הדיון ואפילו רצחה לכנס את ועדת החוץ-והבטחון ולדון בה בנושא. כמה שידברו פחות יהיה טוב יותר.

היו"ר א. אנקוריון: הצעתי היא פרינציפיונית: כאשר 30 חברי הכנסת

או יותר דורשים לכנס את הכנסת על-פי סעיף 33 של חוק יסוד: הכנסת והם משתייכים למספר סיעות ינמק את ההצעה לסדר-היום אחד מהם בלבד בהתאם לסעיף 71ד' (א). פורטו בדרישה שני נושאים - ינומק הנושא השני על-ידי אחד מה-30.

אם יהיו חברים שיציעו שהצעה זו תתקבל רק כהוראת שעה מתוך הנחה שעוד יחזרו לדון על העניין בכללותו בכנסת הבאה - אקבל זאת כהוראת שעה. לי נראה שזה החוק.

אני הייתי מצמצם זאת רק למחר.

י. נתושתן:

מ. ביבי:
 בישיבה הקודמת הייתי בדעה כפי הרהוריו של חבר-הכנסת נבון, חשבתי שאם מקבלים את הדעה שרק חבר אחד ינמק מקפחים את הסייעות שהשתתפו בתוך ה-30 והן אינן נמנות על הסייעות המרכזית. הרהורים אלה ליוו אותי: כיצד בכל זאת לא יוצר מצב אבסורדלי ש-10 סייעות קטנות פלוס סיעה אחת יהיו יחד 30 חברים, גם זה עלול להיות אבסורד; או אם ניקח את הצד השני - יכול להיות שנגיע למצב שתהיינה 3 מפלגות: אחת תמנה 7 חברים, אחת - 30, ונוספת - 20. תהיה יריבות בין הסייעה בת 30 החברים לסייעה בת 20 החברים. כלומר, יעלה על הדעת שסייעה בת 30 חברים תחסום הדרך בפני סיעה בת 20 חברים. אנחנו כותבים את התקנון לא רק למספר ימים, אלא לשנים רבות.

משום כך לא נראית לי אפשרות ההנמקה על-ידי חבר אחד, כי היא מקפחת באיזה שהוא מקום סייעות אחרות.

בין שני הדברים האלה צריכים למצוא את שביל הזהב וקשה למצוא אותו. אם קוראים את הסעיפים הקיימים, העמדה שנוקט בה לשון התקנון היא לצמצם, אבל הוא דורשת את ההתחברות של 30 החברים ליחידה אחת. לשון החוק פירושה שכאשר באים ה-30 הם מצטרפים לנושא אחד שמשמעותו ותוכנו מוסכמים על כולם. זהו רוח הפעיף. לא יכול להיות שבנושא כמו השביתה בנמל - אחד יהיה בעד הפסקת השביתה, ואחר - בעד המשכתה. אם 30 החברים הם בעד נושא אחד פירוש הדבר שעיקר ההנמקה הוא אותו דבר ולא שיש הנמקות נוגדות וסותרות שאינן יכולות לאחד אותם.

אם יוצא אני מתוך הנחה זאת נראית לי ההנמקה על-ידי איש אחד כנכונה. עדיין לא פתרתי את הבעייה של חסימת הדרך בפני הסייעות הקטנות שבאופוזיציה.

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:
 צריך שבפגרה תינתן הזכות להעלות הצעות לסדר-היום ואז אפשרות הביטוי תהיה פתוחה בפני כולם.

י. נבון:
 אני מצטרף להצעת יו"ר הוועדה.

מ. ביבי:
 יש להבטיח בתקנון האפשרות ל-30 חברי הכנסת כיחידה אחת לכנס את הכנסת לכנס מיוחד. אם היו"ר ינהג לפי חומרת הדין עליו לתת רשות הדיבור רק לנציג אחד. לא כתוב במכתבי הסייעות האחרות שהן מצטרפות להצעת סיעת גח"ל. הם צריכים להצטרף ליוזמה של סיעת גח"ל, ולא שיו"ר הכנסת יצרף את כל החתימות במכתבים הנפרדים ל-30.

י. נבון:
 צריך להיות גליון נייר אחד בו יכתבו: אנו, החתומים מטה, רוצים לכנס את הכנסת; ולא "מצטרפים".

מ. ביבי:
 הצעת יו"ר הוועדה פותרת זמנית את הבעייה. אני מציע שהכנסת הבאה תדון בנושא זה בכללותו.

י. נבון:
 ונוסיף סעיף שזו הוראת שעה והנושא יידון בכנסת הבאה כיוון שהוא דורש ליבון.

צ. צימרמן:
 כאשר המחוקק סותם ולא מפרש יש הגיונות רבים. גם אצל מתווכח אחד יש שני הגיונות. בפירוש, אני נוטה להרחבה ולקולה ולא לחומרה. סעיף 33 של חוק יסוד הכנסת אומר: שמלבד כנסים אלה יכנס יו"ר הכנסת את הכנסת על-פי דרישת 30 חברי הכנסת, או על-פי דרישת הממשלה. מדובר בכנס בפגרה, כאשר יש צורך חשוב לכנס את הכנס. לא נאמר אם צריך להגיש את הבקשה על גליון נייר אחד, או בכמה גליונות. מה קורה כאשר הממשלה דורשת לכנס את הכנסת? - מכנסים את הכנסת, מתקיים דיון וכל הסייעות משתתפות. הכוונה היא לכנס את הכנסת. לא מכנסים סתם את הכנסת, אלא אם 30 חברי הכנסת דורשים לכנס את הכנסת עקב בעייה רצינית שנראית להם ומתקיים דיון. אינני אומר שמתקיים דיון מלא, כי הכנסת מחליטה מה שהיא רוצה. מתקיים בכנסת ויכוח בנושא.

צ. צימרמן:

לכן, לפי סעיף 33 של חוק יסוד: הכנסת מתכנסת הכנסת על-פי דרישת 30 חברי הכנסת ועל-פי דרישת הממשלה. מהו תפקידה של הכנסת? - לדבר. צריך לתת לכל סיעה זכות להתבטא.

י. נבון:

במושב המיוחד שדן על יהודי ברית-המועצות דיבר רק חבר-הכנסת בגין, אף על פי שהיו

למעלה מ-30 חתימות.

מ. ברעם:

אז דיברה האש הממשלה וחבר-הכנסת בגין הביא הצעת החלטה.

צ. צימרמן:

אם יש הסכמה זה הטוב ביותר. אינני מדבר על מקרה שיש הסכמה שרק חבר אחד ידבר.

סעיף 36 של תקנון הכנסת קובע: 30 חברי הכנסת

הדורשים לכנס כנס מיוחד של הכנסת רשאים לפרט בדרישתם נושא אחד או שני נושאים לסדר יומו של הכנס המיוחד. חבר הכנסת ברעם תיאר יפה מאוד את המצב. עד היום לא היה מצב שסיעה באופוזיציה תמנה 30 חברי הכנסת. כדי לארגן 30 חתימות צריכים לצרף סיעות נוספות שלא תמיד היו להן אותן מגמות והיו דברים מעולם. צריך לצרף סיעות שיש להן מגמות שונות כדי להעלות נושא לדיון, וזאת כדי לקיים את החיים הפרלמנטריים.

במצב הדברים כפי שהם היום לא הייתי מייצץ

שנכניס שינויים ונעורר מרירות ורוגז בישיבת הכנסת דווקא לגבי נושא השבויים בסוריה, נושא שאין לגביו חילוקי דעות.

מסקנתי היא שניתן לכולם לבוא לידי ביטוי.

אין דבר יותר חמור בחיים הציבוריים והפרלמנטריים במדינת ישראל קאשר לסתום את הפה. כל נבלום פיות בשעת חירום זו.

מ. ברעם:

יש לך טעות אחת. אם הממשלה מסכימה לדיון - מייד תקבע ועדת הכנסת את המסגרת לדיון;

ואם הממשלה מתנגדת יש לה נימוקים לכך.

צ. צימרמן:

אני מקבל את הנימוקים שלך. אחד משניים: אם תהיה הסכמה שאחד ינמק - אשמח מאוד;

אם לא - ניתן אפשרות לכל מי שיבקש עד השעה 12.00 לפני הישיבה להתבטא.

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:

אמרתי שוודקה בשעת חירום זאת לא נגביל את אפשרויות הדיבור. אני מודיע לך כמי שמקבל מכתבים ונפגש עם הציבור, כאשר שידרה הטלוויזיה ישיבה אחת של הכנסת נגרם לציבור זעזוע נורא. הציבור אינו מתפעל מכך בשעת חירום זאת. הציבור רוצה נאומים אחדים ברורים.

צ. צימרמן:

הציבור התרשם רע מאוד מהשידור הזה, אבל אנחנו רגילים לכך. אם יהיה הסכם שרק חבר

אחד ידבר - נוח; אם הסיעות שביקשו להעלות את הנושא לדיון לא תסכמנה שרק אחד מה-30 ידבר - יש לתת לנציגי כל הסיעות הזכות להתבטא ולהגביל את זמן הדיבור.

מ. ברעם:

האם 18 חברים ידברו ורק אחר-כך תודיע הממשלה שהיא מתנגדת לדיון?

היו"ר א. אנקוריון:

באו לידי ביטוי כדיון זה שתי השקפות על האינסטיטוציה של כנס אחד ומה שצריך להיות.

בכנסת הבאה יתקיים דיון מלא בנושא זה. מי שרוצה להרחיב גוף שינוי התקנון. התיקון צריך לבוא בדרך מסודרת. עכשיו אנחנו עומדים בפני בעיה קונקרטיה ולא רק הבעיה של מחר.

לאור המצב וכדי לא לקבוע תקדים לתמיד

תהיה החלטה זו הוראת שעה.

היו"ר א. אנקוריון:

ועדת הכנסת מחליטה כהוראת שעה כדלקמן:
כאשר 30 חברי הכנסת או יותר דורשים לכנס את הכנסת על-פי סעיף 33 של חוק יסוד: הכנסת, גם אם הם משתייכים למספר סיעות, ינמק את ההצעה לסדר-היום אחד מהם בלבד בהתאם לסעיף 71'ד(א). פורטו בדרישה שני נושאים - ינומק הנושא השני על-ידי אחד מה-30.

י. נחשתן:

הצעתי היא: מחר, בדיון על מצב השבויים בסוריה, כל סיעה אשר ביקשה להצטרף לכינוס הכנסת תינתן לה האפשרות לבטא את דברה. אני מציע הצעה זו כהוראת שעה. אני רוצה לומר שבמקרה זה אל תיצרו תקדים שבחוץ יאמרו שוועדת הכנסת סגרה פיות.

ה צ ב ע ה

הצעת חברי הכנסת נחשתן וצימרמן לא נתקבלה

הצעת היו"ר הוועדה חבר-הכנסת אנקוריון נתקבלה

הוחלט: ועדת הכנסת מחליטה, כהוראת שעה, כדלקמן:

כששלושים חברי הכנסת או יותר דורשים לכנס את הכנסת על-פי סעיף 33 של חוק יסוד: הכנסת, ינמק את ההצעה לסדר היום אחד מהם בלבד, גם אם הם משתייכים למספר סיעות, בהתאם לסעיף 71'ד(א);

פורטו בדרישה שני נושאים - ינומק כל נושא על-ידי אחד מהשלושים.

הישיבה ננעלה בשעה 16.15